

בבא מציעא מ'

משנה

שיעור חיסור המידות

המפקיד פירות אצל חברו, כשיחזירם יפחות כמה שרגילים לחסור. לחטים ולאורז תשעה חצאי קבין לכור, לשעורין ולדוחן תשעה קבין לכור, לכוסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור. וכן ייחשב לכל כור וכור, ולפי שיעור זה יניח לכל שנה ושנה. אמר רבי יוחנן בן נורי¹²⁶, וכי מה אכפת להן לעכברין?, והלא אוכלות בין מהרבה ובין מהמעט¹²⁷, ואין להפחית מהשיעור לפי הכמות הכללית, אלא אינו יוציא לו חסרונות אלא לכור אחד בלבד¹²⁸. רבי יהודה אומר, אם היתה מדה מרובה אינו מוציא לו חסרונות, מפני שמותירות¹²⁹.

גמרא

שואלת הגמרא, הרי אורז חסר יותר מתשעה חצאי קבים לכור? אמר רבה בר בר חנה בשם יוחנן, מה ששנו במשנה זה באורז קלוף, אבל אורז שאינו קלוף חסר יותר.

אמר רבי יוחנן בשם רבי חייא, מה ששנינו במשנה שזרע פשתן חסר שלשה סאים לכור, זה בזרע פשתן בגבעולים¹³⁰. וכן שנינו בברייתא, לכוסמין ולזרע פשתן בגבעולין, ולאורז שאינו קלוף שלשה סאין לכור¹³¹.

מבארת הגמרא, כוונת התנא במה שאמר הכל לפי המדה וכו', שכן לכל כור וכור וכן לכל שנה ושנה.

מביאה הגמרא, שבברייתא שנינו, שחכמים אמרו לרבי יוחנן בן נורי, הרי הרבה אובדות ומתפזרות מהן, ואין לחשב לפי שיעור של בית כור בלבד.

מדובר במשנה כשעירבן עם פירותיו שנינו בברייתא, כוונת המשנה, באדם שעירב את הפירות שקיבל בפיקדון עם פירותיו והשתמש מכולן. ולכן צריך לחשב כמה צריך להחסיר לפי הפחת הקבוע. אבל אם ייחד לו קרן זוית לפירות הפקדון, אומר הרי שלך לפניך. שואלת הגמרא, גם אם עירבם

126 ר"י ב"ג חולק על הכל לפי המדה. רש"י.

127 בירושלמי מפרש את טעמם של חכמים שהעכברים הרשעים קוראים לחבריהם. ובגמרא חכמים ענו הרבה אובדות מהם לדבריו של רבי יוחנן בן נורי. תוס'.

128 ובפחות מכור אין להם ריוח להטמן, אבל כפי השיעור יוציא כיון שאי אפשר שלא יתחסרו. תוס'.

129 בגמ' מפרש ב' כורים לא יוציא חסרונות מפני שהם מותירות שבימות הגורן כשמפקיד החיטין יבשים ובימות הגשמים כשמחזיר מתנפחים ובאכילת עכברים אינן נחסרים כל כך לכל כור מ' כורין והניפוה משלים את החסרון המגיע לשני כורים או שלשה שהעכברים אוכלים. רש"י.

130 שמתייבשים וחסר כל כך אבל זרע פשתן נקי אינו חסר כ"כ. רש"י.

131 ולא שנו אותו במשנה מפני שפשוט שיתחסר כך באורז. ולא שנו זרע פשתן קלוף שמא דינו שונה. תוס'.

עם פירותיו יראה כמה היו לו, ויראה כמה חסרו ויטול על של חברו כפי החשבון?
מתרצת הגמרא, שהוא הסתפק מהם ולא ידע כמה הסתפק.

מביאה הגמרא, שרבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן, מה שאמר רבי יהודה
שכשומדה מרובה אינו מפחית, הכוונה לעשרה כורין¹³². וכן שנינו בברייתא, כמה
מדה מרובה עשרה כורין.

מדד בימיו הגורן והחזיר בימיו הגשם שנה התנא לפני רב נחמן, מה שאמר רבי יהודה
לא יוציא חסרון מפני שמתנפחות במשנה שכשהמידה מרובה אינו מפחית לו לפי

שהמידות מותירות, צריך לפרש את דבריו כך, במה דברים אמורים שמפחית
לכל כור וכור, כשמדד לו מתוך גורנו, והחזיר לו מתוך גורנו. אבל מדד מתוך
גורנו והחזיר לו מתוך ביתו, לא יוציא לו חסרונות מפני שמותירות¹³³. שאלו,
האם עוסקים שנותנים במדה גדולה, ולוקחים במדה קטנה? אלא כנראה שכוונתך
להעמיד בימות הגורן. וכך הכוונה, במה דברים אמורים? שמדד לו בימות הגורן
והחזיר לו בימות הגורן. אבל מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים,
אחרי שתפחו מהלחלוחית, לא יוציא לו חסרון מפני שמותירות. ואמר רב פפא
לאביי, אם כן כשממלאים כד חטיין או שעורין בימות הגורן וסותמים אותו יפקע
הכד? עונה הגמרא שאכן היה מעשה ופקע הכד. אולם אומרת הגמרא, שניתן
לבאר שלא נשבר מהנפחות אלא מחמת הדוחק.

משנה

ממשיכה המשנה להביא את שיעור הפחת, כשמחזירים פיקדון של אוכלים. אם
הפקיד אצלו יין ועירבו עם יינו, מפחית שתות שזה השיעור שהקנקנים בולעים.
רבי יהודה אומר חומש. יוציא לו שלשה לוגין שמן למאה לוג ומחצה, שמרים לוג
ומחצה בלע.

בשמן מזוקק לא יוציא שמרים וביין שבקנקני ישנים לא יוציא בלע
אם היה שמן מזוקק אינו יוציא לו שמרים, כיון
שבשמן המזוקק אין פחת של שמרים. אם היו
קנקנים ישנים אינו יוציא לו בלע, מפני שהקנקנים הישנים אינם בולעים. רבי
יהודה אומר, כשם שאמרו במפקיד כן אמרו במוכר, שהמוכר שמן לחבירו ונותן
לו מתוך חביותיו והוא מזוקק הלוקח מקבל עליו לפחות לו לוג ומחצה למאה לוג.

גמרא

כ"א שיער לפי בליעת החבית במקומו מבארת הגמרא, שאין מחלוקת במשנה בין התנא
קמא שאומר שיוציא ליינ שתות, לרבי יהודה

132 נט' כורים מפני שבי' כורים הניפוח עולה כמו החסרון של כור אחד ולא יוציא חסרונת הוא שלא יוציא את
כל החסרון שאינו חסר חסרון של כור אחד. תוס'.
133 מדת הגורן היתה יתירה על של הבתים. רש"י.

שאומר שיוציא חומש. אלא כל אחד שיער לפי מקומו. במקומו של התנא קמא טחו את החבית מבפנים בשעוה והחביות בלעו פחות. במקומו של רבי יהודה טחו את החביות בזפת, והחביות בלעו יותר. או שנאמר, שהאדמה שעשו ממנה את החביות במקומו של רבי יהודה היתה בולעת יותר, מהאדמה שבמקומו של התנא קמא.

במקומו של רב יהודה הטילו מ"ח כוזי' במקומו של רב יהודה היו ממלאים בחבית יין בדנא ורב יהודה מכר שש כוזי' בזוזי' ארבעים ושמונה מדות 'כוזי', מדה קטנה שבמקומו. וחבית יין היתה נמכרת בימות הבציר בששה זוזים. ורב יהודה נעשה חנוני והיה מוכר שש 'כוזי' יין בזוזי'. ואם מפחיתים שלשים ושש מדות בשש הזוזים שקנאה, נשאר לו תריסר מדות. ואם נפחית שמונה שתותים של בליעת הקנקן, נשאר לו רק ארבע בתור הרווח, מתוך ארבעים ושמונה.

ושאלת הגמרא, הרי שמואל אמר, המשתכר, בדברים שיש בהם חיי נפש אל ישתכר יותר על השתות. אבל שתות ישתכר, ולמה רב יהודה לא ישתכר עד שתות¹³⁴? ואומרת הגמרא, שנשאר לו הקנקן והשמרים. ושואלת הגמרא, אם כך רב יהודה הרויח יותר משתות? ואומרת הגמרא שישנה הטרחה שטרח ודמי 'ברזנייתא'¹³⁵ שהוציא.

ושאלת הגמרא, הרי אי אפשר שהקנקנים לא יבלעו מעט, ולמה בקנקנים ישנים לא יפחית? אמר רב נחמן, שהמשנה נשנתה במזופפים¹³⁶, וכיון שהם ישנים הם ונבלעה בליעתם אינם בולעים עוד. אביי אמר, אפילו אם מדובר שלא במזופפים, כיון שבלעו אינם בולעים יותר.

אביי א' לדברי ר"י מותר לערב שמרים למדנו במשנה שלרבי יהודה גם המוכר שמן מזוקק לדברי חכ' אסור ומחצה שמרים למאה. אמר אביי, כשתדקדק תמצא לומר שלדברי רבי יהודה, המוכר שמן סתם לחבירו בזמן שהוא מזוקק ששקעו שמריו, מותר לו לערב את השמרים שיצאו עם השמן בתוך המדה. לדברי חכמים אסור לערב שמרים, מפני שקנה ממנו בחזקת מזוקק וזה מקלקלו¹³⁷.

הוא הטעם שלד"י הלוקח מקבל עליו לדברי רבי יהודה מותר לערב שמרים, והוא הטעם שמרים ולחכ' אינו מקבל שכשלא ערבו ונתנו לו מזוקק, הלוקח מקבל עליו

134 ומסתבר שהיה יכול לקבל מחיר גבוה יתר. תוס'.

135 שנתן דמים לחנוני למוכרו ומוציאו ומכריו עליו בחוצות. כרזנייתא לשון כרזא אחר אומנות יש בנקיבת ברזא בחבית של חרס וצריך ליתן שכר. רש"י

136 אין להקשות שהגמ' אמרה שאם טחו בזפת בולעים יותר. מפני שרק קנקנים מזופפים חדשים בולעים ולא ישנים שבלעו את כל מה שהם יכולים לבלוע. תוס'.

137 ולא אמרים שמותר לערב אלא שיש מחילה, מפני שהמשנה מדברת גם כשהשמן נמצא בעין ושם אין מחילה מפני שאפשר לתקן. תוס'.

לוג ומחצה שמרים. שהמוכר יכול לומר אם רציתי כשהייתי מוכרו בחנות היה נמכר שמרים עם השמן והייתי יכול לערבו לך. ועכשיו קבל עליך שמרים. לדברי חכמים אסר לערב והוא הטעם שהלוקח אינו מקבל עליו לוג ומחצה שמרים. שואלת הגמרא, ושהקונה יאמר אם היית מערבו בשמן הייתי יכול למכרו. אבל מה אעשה עכשיו בשמרים, שאיני יכול למכרם לבדם¹³⁸? עונה הגמרא, מדובר בבעל הבית שקנה את השמן למאכל ביתו, ושמן צלול ללא שמרים עדיף לו.

מכר לו את הצמד לא מכר את הבקר ר"י אר' הדמים מודיעים ור"י לשיטתו שואלת הגמרא, שיאמר לו ממה שלא ערבת את השמן מחלת לי? עונה הגמרא, שרבי יהודה לשיטתו שאין בזה מחילה. כמה ששנינו במשנה במסכת בבא בתרא, מכר לו את הצמד לא מכר לו את הבקר. מכר לו את הבקר לא מכר לו את הצמד. רבי יהודה אומר הדמים מודיעין, כיצד אמר לו מכור לי צמדך במאתים זוז, הדבר ידוע שאין הצמד במאתים זוז. אלא מכרו לו עם הבקר. וחכמים אומרים אין הדמים ראייה אע"ג שאינו שוה כל כך הלוקח הזה מחל על יתר הדמים. ורבי יהודה סובר שמן הסתם אינו מוחל, אלא אם כן פירש.

ר"י א' מסתבר להפך לחכ' לא מקבל אמר רב פפא לאביי, אדרבה מסתבר שלדברי עלי לר"י מקבל עליו חכמים מותר לערב שמרים, והטעם שהקונה לא מקבל עליו את השמרים, הוא שיאמר לו ממה שלא ערבת לי מחלת לי. לדברי רבי יהודה אסור¹³⁹ לערב שמרים, והטעם שהקונה לא מקבל עליו את השמרים, הוא שהמוכר יאמר לו אם הייתי רוצה לערב לך את השמרים לא הייתי רשאי לערבם. האם לא תקבל עליך את חסרון השמרים. מה אני אשתכר, הרי השכר כולו בשמרים. 'בבון ובבין תגרא איקרי' הוא משל, לומר לשוטה לקח בדמים וחזור ומכור בלא שכר ותיקרא תגר¹⁴⁰.

שנינו שהלוקח והמפקיד יש להם דין אחד לפקטים, לענין הפסולת של הגרעינים הצפים על השמן. ושואלת הגמרא האם כמו שהלוקח לא מקבל פקטים גם המפקיד לא מקבל פקטים. יאמר לו הנפקד מה אעשה בפקטך?. אלא כמו שהמפקיד מקבל פקטים, גם הלוקח מקבל פקטים. ואם מכר לו שמן סתם יקבל ממנו שמן עם פקטים.

ר"י א' לא אמרו שמן עכור אלא למוכר שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, רבי יהודה אומר לא אמרו שמן עכור אלא למוכר כשנתן מעות בניסן ולקח שמן בניסן

138 כאשר אין בידו את השמן ואינו יכול לערבם בו. תוס'.

139 תוס' הקשו אולי מותר ומקבל מפני ש אין מחילה. וי"ל שר"פ סבר שבצמד ובבקר יש הוכחה שאין מחילה אבל יתכן שהקונה מוחל על דבר מועט כמ לוג ומחצה שמרים. תוס'.

140 כשאינו מוצא למכור ביותר מאשר קנה, ולכן מכר לו על דעת שירויה קצת. תוס'.

בלבד¹⁴¹. שהרי הלוקח מקבל עליו לוג ומחצה למאה לוגים מחמת שמרים, לכך צריך לתת לו שמן מזוקק בלא פקטים? עונה הגמרא, כאן כשנתן מעות בתשרי ולקח ממנו שמן בניסן, כפי שער הדמים של תשרי שהוא בזול, שסתם שמנים הם עכורים וקיבל עליו פקטים. כאן כשנתן מעות בניסן ולקח שמן בניסן, כפי המדה של ניסן, בשער של ניסן היקר, מפני שבניסן השמנים מזוקקים. והמוכר והלוקח שמן בסתם, הוא שמן מזוקק.

---

141 ההפסד של הפקטים הוא למוכר, שמחסר לקונה רק לוג וחצי ממאה לוג עבור השמרים. אבל עכירה שייכת בדבר התערב ולא בפקטים שצפים. וי"ל שאם מוכר שמן מזוקק הלוקח מקבל לוג ומחצה, והמוכר מרויח את השמרים. וכשמוכר שמן עכור נותן מאה לוג שמן עכור ואין לו את השמרים. תוס'.

